

A Magyarországi kir. közjegyzők országos egylete
10,000 koronát jegyzett a hadi kölcsönre.

*

Személyi hírek. A *dr. Pohl Károly* kir. közjegyző elhalálása által megüresedett egyik pozsonyi közjegyzőségre *dr. Kőrössy Bertalan* besztercei kir. közjegyző helyeztetett át. A *Kossa Endre* módosi kir. közjegyző elhalálása által megüresedett közjegyzőségre *dr. Tegzes Gyula* apatini kir. közjegyzői helyettes nevezetett ki. *Dr. Nagy Péter* miskolci gyakorló ügyvéd Zentára kir. közjegyzővé nevezetett ki.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 10 kor.

Félévre 6 „

Felelős szerkesztő:

Dr. HOLITSCHER SZIGFRID
budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadó-

== hivatal ==

Budapest, VI, Andrassy-út 1.

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Az ötödik moratoriumi rendelet. — Az új polgári perrendtartás 317. § 3-ik pontjának befolyása a bekebelezés alapjául szolgáló magánokiratok alaki kellékeire. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Várady Gábor, bár barátja a közjegyzői intézménynek, de azt nálunk még időelőttinek tartja, sokkal szükségesebb törvényhozási intézkedések várják teljesülésüket, így a büntető törvénykönyv, a büntető perrendtartás, a polgári törvénykezési rendtartás revisiója:

Pulszky Agoston állást foglal a törvényjavaslat ellen. Szerinte az a javaslat, amelyet 4 évvel előbb terjesztettek a ház elé — igaz, hogy más alakban: a birói szervezetre vonatkozó intézkedésekkel együttesen — oly kezekbe került, melyek nem a kezdeményezők szellemében bántak el vele.

Meg a helyzet is változott.

Ezért az igazságügyministerium javaslatát magáévá nem teheti. Abban igazat ad az államtitkárnak, hogy a közjegyzőség

gyökeres életbeléptetése anyagi törvényeink olynemű átalakítását igényelné, amelyre jelenlegi viszonyaink közt nem is gondolhatunk, — de viszont pálczátör Csemeghynek abbeli következtetése fölött, hogy — *ha ez intézményt czélszerű alakban életbeléptetni nem lehet, léptessük életbe úgy, amint az anyagi törvényeinkkel megfér, vagyis csonkán, tehát anélkül, hogy a sikerre szükséges előintézkedések megtétnének; anélkül, hogy bizonyosan tudnók: vajjon megvannak-e azon elemek, amelyek aunaik keresztülvitelére mulhatatlanul szükségesek és anélkül, hogy hatáskörét úgy állapítanók meg, amint azt az intézmény érdeke kívánná.*

Az államtitkár érvelését, hogy hozzuk be az intézményt egyelőre szűk körrel, kevés közjegyzőséget rendszeresítve, és ha majd lassanként a nép hozzá szokik és megérti szükségességét, akkor számukat és működésük körét bővítsük ki: helytelennek tartja, mint amely egy ily intézménnyel szemben nem alkalmazható, mert az rendeltetésének csakis úgy felelhet meg, ha tág hatáskörrel és az egész anyagot minél jobban behálózva lép életbe.

Ha csak a kereskedelem központjaiban léptetjük életbe, csak ott, ahol a nép az intelligencia magasabb fokán áll, ahol képzettebb ügyvédi kar áll rendelkezésre és ahol nagyobb mérvben megfelelhetnek az igényeknek a jelenlegi eszközök is: ott ő sem vonja kétségbe a közjegyzői intézmény hasznát. De nem azokról van szó, akik úgyis meg tudják védeni érdekeiket, hanem azokról, akik ezt nem tehetik, akik a jogismeretek hiánya és gyámolatlanóságuk miatt nem képesek magukat a jelenlegi körülmények közt kiismerni. Így különösen a vidék elhagyatottabb részein lakók, kiknek az új intézmény elsősorban szolgálná az érdekeit, — nem lesznek képesek a közjegyzőhöz fordulni, mert lakhelyükön nem lesznek közjegyzők. De meg aztán az intézmény jellegét biztosító kényszer mellett lehetséges lesz-e a közjegyzőknek ily kevés helyre szorítása, oly kényszerszabályok mellett, melyeket a javaslat 54. szakasza fölállít? Lehet-e például oly ügyleteket, melyek mindenkire nézve közösek, és époly gyakran fordulnak elő a nép alsó rétegeiben, mint a legfelsőbb osztályokban — a közjegyzői kényszer hatálya alól kiközösíteni, ha a feleknek nem 5—6, hanem 20—30 mértföldnyi utat kell ily ügylet ellátása érdekében megtenniök?

Ezért a közjegyzőséget, úgyszólván apró csirából felápolgatni, nem tartja lehetségesnek.

Ha így járunk el, ha nem biztosítunk számára olyan hatáskört, amely felvirágozására, megerősödésére mulhatatlanul szükséges: *romot építünk az eddigi romokhoz*, szaporítjuk egygyel azon intézményeink számát, amelyeket rövid idő mulva le kell rombolnunk ismét.

Egy másik szempont: hogy az adott pénzügyi viszonyok között nem százezrekre, hanem minden egyes ezer forintra nézni kell, és egy olyan kiadást, amilyent ez az intézmény fog az országra róvni (mert az tökéletesen mindegy, akár az állampénztár útján fizetik ki a közjegyzők díjait, akár közvetlenül a felek zsebéből, minthogy a népnek mindkét módon ugyanannyiba kerül): józan poltiika-e pusztá kísérletbe 400,000 (?) forintot koczkáztatni. Mert ennyibe kerülne a közjegyzőség a népnek, vagy talán többbe is! Tegyük fel, hogy csak 150 közjegyző lesz és számítsunk utána, hogy mennyi díjból élhet meg ennyi?

Végezetül, ha az új intézménnyel a bíróságok terhén sem lehet könnyíteni (?), akkor ily nagy kiadást egy experimentumra nem tart megengedhetőnek.

A javaslatot nem fogadja el.

Kapp Gusztáv szintén nem fogadja el a javaslatot. Panasz-kodik (és ez volt felszólalásának tulajdonképeni célja, mellyel a nemzetiségi kérdést belevitte a tárgyalásba): hogy „a javaslat igen lényegesen eltér azon elvektől, melyeket 1868-ban a nemzetiségek egyenjogúságáról szóló törvény által a törvényhozás felállított, mert épen az ezen törvényben megállapított elvek nem gátolják, hogy az ország valamennyi polgárai szerkeszthessenek okmányokat azon nyelven, mely nekik, az ő viszonyaikra czélszerűnek látszik, akár belföldi, akár külföldi használatra. Nem tartja helyesnek, hogy oly fontos és kényes kérdésben, minő hazánkban a *nyelv kérdése*, csak úgy incidentaliter és minduntalan lépésről-lépésre oly lényeges változások tétessenek az 1868. évi törvényben megállapított elvek dolgában, hogy ezen amúgy is már igen súlyos törvény még inkább súlyosbítottassék.

Eötvös Károly csatlakozik Máдайhoz és czáfolja Lázárt és Váradyt. Szerinte épen azért, mert már az ügyvédek, de a megútált végrehajtók és bíróságok is sok pénzbe kerülnek a népnek, kell a közjegyzői intézményt életbeléptetni, mert aki a közjegyzői intézményt jól ismeri, az tudni fogja, hogyha *helyesen szervezett*

közjegyzői intézményünk volna, a nevezett közegek és intézmények sem kerülnének annyi költségbe.

Meg aztán: amely jogügyletet a nép maga társadalmi viszonyai szerint most megköt: megköti ezentúl is. A költség is meg lesz vele: akár lesz közjegyző, akár nem. Csak az a különbség, hogy ha közjegyző nélkül teszi: rosszul köti meg, s azonkívül kiteszi magát a peres bírósági és végrehajtói költségeknek. Ha pedig lesz közjegyző és helyesen lesz a közjegyzői intézmény szervezve: a jogügyletet jól fogja megkötni és a bíróságok és végrehajtók költségeitől meg lesz kímélve!

Tehát ha már ott is szükséges a közjegyzői intézmény, ahol rendezettek a jogviszonyok, mennyivel célszerűbb és szükségesebb az nálunk, ahol a magánjogi viszonyok még nem rendezettek!

Szólok Csemeghyvel szemben a közjegyzők hatáskörének nagyobb kiterjesztése mellett küzd és így folytatja: „*ha kényszerhatáskört* nem adunk a közjegyzőnek, akkor ezen intézmény előre el van ítélve, s akkor oly embereket, kikre a dolgot nyugodtan lehet bízni, nem fogunk kapni, s a közjegyzői intézmény nem lesz egyéb, mint politikai, finanziaális és szocziális rokkantak kórháza, mert a tisztességes emberek és általában azok, akikre a dolgot bízni lehetne, távol fogják magukat tartani oly közjegyzőségtől, melynek határozott hatásköre nincsen. Ennélfogva mindazok, akik az ügyvédi, bírói vagy finanziaális, sőt juridikai téren is képeleneknek váltak be, alkalmasaknak fognak tekinteni a közjegyzőségre! Ez esetben ily elemeknek adunk tért a nép kizsákmányolására!”

„Ezzel az áldásos intézményt tönkretesszük, és útját vágjuk annak, hogy magánjogi viszonyaink a bíróságon kívüli ügyek rendezése által megszilárdíttassanak.“ Erre pedig a bíróságokat nem tartja alkalmasaknak, hanem igenis *a megelőző igazságszolgáltatási intézményeket*, ezeknek pedig legfőbbjeként a közjegyzői intézményt ismeri. Ezt tüntette ki a civilizáció története!

A törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául elfogadja!

Horánszky Nándor előtt a kényszer kérdésében feltűnik, hogy azt barátai a telekkönyvi ügyleteknek csak egy részére kívánják alkalmazni. Szerinte azonban jogügylet és jogügylet közt különbséget tenni nem lehet. Ha tehát a kényszer a tulajdon szer-

zésére hozatnék be, akkor ezt a zálog szerzése érdekében is kel-
lene tenni (?)

Oly intézmény, mely más államokban beválik, az ottani viszonyok közt jó is lehet. De más a helyzet a mi viszonyaink közt!

Ugyanis a művelt polgárok a városokban könnyen vehetik a közjegyzőt igénybe, — de a vidéken „a társadalom kevésbé művelt polgárai elmennek a maguk *falusi jegyzőihez*, ezek pedig, mert maguk is megköthetik jogérvényesen a szerződést, nem fogják az illetőket a közjegyzőhöz utasítani, hanem szépen zsebre teszik a díjakat“ . . . „A vidékit terhelendi az a költség és fáradság, amely az ő és esetleg két tanujának a távoli községből való behozatalával jár és ez az áldozat még megismétlődik, ha a közjegyző sem a felet, sem a tanukat nem ismeri! Bármiféle kényszerszabálylyal tehát a társadalom kevésbé művelt polgárai érdekében célt érni nem fogunk.“

Attól is fél, hogy — különösen kezdetben, míg az intézmény magát meg nem ismertette — alkalmas közjegyzőket sem fogunk kapni. A javaslatot időelőttinek tartja.

Matolai Etele: megszavazza általánosságban a javaslatot, bár az intézményt nem tartja „égető szükségesnek.“

Horn Ede: utal arra, hogyha a közjegyzői intézmény Franciaországban, ahol legjobban virágzik, már 700 éve áll fenn, s talán az egyedüli intézmény a múlt századokból, melyet a forradalom utáni Franciaország is átvett és fentartott: lehetetlen, hogy ne lenne nálunk is üdvös. Sőt hiszi, hogy *a mi viszonyainkhoz épen úgy beillik*, miért is nem kell a behozatalát hosszú évekre elhalasztani. A hitel javítását, különösen a reálhitelét reméli tőle.

A javaslatot elfogadja.

(Folyt. köv.)

Az ötödik moratoriumi rendelet.

A moratoriumnak január 31-ikével való lejárta előtt, — nem mint eddig az utolsó perczen, hanem üdvös újítással ezúttal már két héttel előbb — megjelent a m. kir. ministeriumnak 224/1915. M. E. számu, újabb két hónapra szóló „ötödik moratoriumi rendelete,” mely február 1-jén lép életbe. Lényegesebb elvi változtatásokat nem tartalmaz, hanem csak az eddigi keretekben mozogva folytatja a moratorium alóli successiv feloldást és emellett több váltójogi kérdést szabatosabb szövegezéssel és a gyakorlatban felmerült kételyeket eloszlatva szabályoz. A rendeletnek ez utóbbiakra vonatkozó: 2. § két utolsó bekezdését, 4. § 18. és 19. pontját, valamint 5. § utolsó bekezdését alább teljes szövegükben közöljük, az eltéréseket általában pedig a következőkben ismertetjük.

1. Két hónapi halasztás tárgyát képezik továbbra is az 1914. augusztus 1. előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában e nap előtt keletkezett kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi czímen alapuló pénztartozások — az új rendeletben megállapított kivételekkel — és pedig olyképen, hogy a már érvényben lévő, vagyis az 1915. évi január hó 31. napjáig bezárólag lejárt tartozásokra vonatkozó halasztás 1915. évi márczius hó 31. napjáig meghosszabbíttatik, az 1915. évi január hó 31. napja után 1915. évi márczius hó 31. napjáig bezárólag lejáró tartozások teljesítésére pedig a lejáráttól számított két hónapi halasztás engedtetik.

2. A váltókövetelések további törlesztése, a váltókamatok fizetése és az óvás tekintetében a következő rendelkezéseket kell kiemelni:

a) az 1914. augusztus 1. előtt kelt és 1914. október 1. előtt ejárt váltókra stb., melyekre az előző rendelet szerint január hóban, az augusztusi és szeptemberi esedékességnek szám szerint megfelelő napon, 10% volt fizetendő, a rendelet a következő két hónap, február és márczius alatt nem rendel el újabb fizetést, előre jelzi azonban, hogy e váltókra április hóban újabb részfizetés lesz teljesítendő, melynek nagyságát a ministerium kellő időben kibocsátandó, nyilván tehát az április 1-én életbelépő újabb (hatodik) moratoriumi rendelettel fogja meghatározni:

b) az 1914. augusztus 1. előtt kelt és 1914. október, november és december, vagy 1915. január hónapban lejárt váltókra stb.

ellenben, melyek eddig egészben halasztás alá estek, 10⁰/o-os résztörlesztés rendeltetik el, mely 10⁰/o-ot az 1914. október és november hóban lejárt váltók után 1915. február hónapnak, az 1914. december és 1915. január hóban lejárt váltók után pedig 1915. márczius hónapnak azon a napján kell megfizetni, amely szám szerint az 1914. októberi és novemberi, illetve 1914. deczemberi és 1915. januári esedékességnek megfelel és ha ez a nap az illető hónapban (február!) hiányzik, a hónap utolsó napján.

Itt is megmaradt tehát a két havi esedékességeknek egy-egy hónapra való összeszorítása folytán elkerülhetetlen az az eredmény, hogy pl. egy október 31-én lejárt váltóra február 28-án, ellenben egy november 1-én lejárt váltóra már február 1-én kell a részfizetést teljesíteni.

Ezen 10⁰/o-os részletre vonatkozó kereset vagy visszkereset fenntartására a törvényben előirt óvásfelvételt, némileg eltérő és szabatosabb szövegezéssel, ezen rendelet is elengedi. Szükséges ellenben, szintén úgy, mint eddig, a fizetés végett való bemutatás, amiben azonban a váltóbirtokos nincsen úgy mint eddig záros határidőhöz kötve (a lejáráttól számított két hó és két köznap), hanem a bemutatást mindaddig elhalaszthatja, amíg a bemutatásra rendelt határidő a tartozás fennmaradó hátraléka tekintetében is le nem telt.

A váltó függőségének ez a, noha csupán egy 10⁰/o-os részletre vonatkozó meghosszabbítása hátrányos is lehet a váltókötelezetre (kamat, előző fizetéseképtelensége), mely hátrányok alól azonban a rendelet szerint szabadulhat és az elfogadó azáltal, hogy a váltóösszeget a váltótörv. 40. §-ában meghatározott jogával élve, a részlet fizetési napját követő két köznap elteltével bírói letétbe helyezheti; valamely közbülső váltókötelezett (előző) pedig azáltal, hogy a váltóbirtokost hozzáintézendő felhívással a váltónak a részletfizetési nap után való bemutatására felhívhatja, aminek ha a váltóbirtokos eleget nem tesz, az ebből eredő kárért felelős.

A fizetendő részlet után a váltódíjat a visszkeresetre jogosult hitelező abban az esetben is követelheti, ha a fizetés végett bemutatott váltót nem óvatoltatta.

Az előzők értesítését a korábbi rendelet csak előírta, de közelebbről, különösen óvás hiányában, annak határidejét nem szabályozta. A mostani rendelet ezt a bemutatás utáni 15 napban állapítja meg.

A korábbi rendelet a fizető váltókötelezettnek csak azt a jogot adta, hogy a váltó másolatán való nyugtatványon kívül a rész-fizetés tényének és mikor és kinek részéről való történetnek a váltóra való feljegyzését is követelhesse. Az új rendelet ezt a váltó-birtokos kötelezettségévé teszi, ha a váltókötelezett nem is kíváná. Sanctiót e rendelkezéshez ugyan nem fűz, de nyilvánvaló, hogy az elmulasztásból eredő kárért a váltóbirtokos minden váltókötelezettnek felel. Felhívjuk tehát a kir. közjegyzők figyelmét arra, hogy amennyiben a váltóbirtokos az ityen 10%-os részletfizetés végett mégis megóvatoltatja a váltót, ami a költség viselése mellett természetesen jogában áll és az óvás hatályos is, a váltó bemutatásánál esetleg teljesített részfizetést ajánlatos, hogy a felelősség elkerülése végett mindenesetre ők maguk jegyezzék fel a váltóra, amint hogy a váltó másolatán való nyugtatványt is a dolog természeténél fogva ők adják;

c) az 1914. augusztus 1. előtt kelt és a lejáratra való tekintet nélkül az alapul szolgáló köztörvényi követelés miatt a moratorium alól egészben vagy részben kivett váltók tekintetében a rendelkezések ugyanazok maradtak, mint a korábbi rendelet szerint és utóbbiak tekintetében a fizetés végetti bemutatásra, az óvásra, a váltódíjra, az előzők értesítésére és a részletfizetésre nézve a fentebb b) alatt mondottak állanak;

d) az 1914. augusztus 1. előtt kelt és a c) pont alá nem eső, bármikor lejáró váltóknak 90%-a továbbra is moratorium alá esik és a moratorium alatt mégis felvett óvás ezen 90% tekintetében hatálytalan;

e) az 1914. augusztus 1. előtt kelt, bármikor lejáró váltók kamatára vonatkozó szabályok lényegileg változatlanok maradtak. Az 1914. augusztus 1-nél nem régiebb időre eső váltókamat tehát fizetendő és az eziránti követelés fenntartása és érvényesítése tekintetében a fentebb b) alatt mondottak állanak. A váltókamatok tekintetében gyakorlati jelentőséggel alig bír a kamatfizetési kötelezettségre általában vonatkozó az az újítás, hogyha az adós kamatfizetési kötelezettségének nem tesz eleget, a hitelező az összes hátralékos, vagyis az 1914. augusztus 1-nél régiebb időre eső kamatok megfizetését is követelheti;

f) az 1914. augusztus 1. előtt kelt, látra vagy lát után bizonyos időre szóló váltók, stb. tekintetében a rendelkezések nem változtak;

g) az 1914. augusztus 1. után kelt és így halasztás alá nem eső váltók, stb. fizetés végetti bemutatásának és a fizetés hiánya miatti óvás felvételének határidejére vonatkozó rendelkezések változatlanul ugyanazok maradtak, mint a korábbi rendelet szerint, természetesen azonban most mindazon ilyen keletű váltókra mondatnak ki, melyek 1915. április 1. (eddig február 1.) előtt, vagyis a mostani rendelet hatálya alatt járnak le. A bemutatási és óvási határidő a lejáratától számított két hó és két köznap, és semmiestre sem telik le április 3-ika előtt. És pedig azon váltók tekintetében sem, melyek február 1. előtt járván le, már a korábbi rendelet hatálya alá is estek és így ennek rendelkezése szerint esetleg legkésőbb már február 3-án lettek volna megóvatolandók, amilyenek az 1914. november 30. és korábbi lejáratu váltók, melyekre nézve tehát a moratoriumrendelet szintén újra kitolja április 3-iga határidőt. A váltó függőségének ezen meghosszabbításából eredő hátrányok elkerülhetése végett ide is szólnak az új rendeletnek fentebb b) alatt ismertetett rendelkezései;

h) a részfizetési kötelezettség alól a korábbi rendelet szerint mentesített területek (Bereg-, Szatmár-, Ugocsa- és Ungmegyék és Szatmárnémeti városa) ezuttal Máramaros-, Sáros- és Szerémmegyékkel, valamint Zimony várossal bővülnek.

3. A halasztás alól részben kivett bizonyos tartozásoknak törlesztése folytattatik. Így a biztosítási összegekre és díjakra, az előző rendelettel már előírt első 25%-os részfizetés esedékessége napjától számított két hónap elteltével újabb 25%-ot kell fizetni. Ép úgy a személyes munkateljesítményekre az előző két rendelettel már előírt összesen 50%-os részfizetés szintén felemeltetik újabb 25%-al Végül az árutartozásokra, mint eddig, továbbra is havi 10% törlesztendő.

4. A törlesztéses záloglevélkölcsönöknek csupán az 1914. augusztus 1. napján és azután esedékessé váló kamatai és tőketörlesztő részletei fizetendők, ép úgy mint az eddigi szabályozás szerint is, de az új rendelet ahhoz, hogyha az adós e fizetési kötelezettségének a hitelező felhívásának vételétől számított 15 nap alatt bármely részben nem tesz eleget, azt a jogkövetkezményt fűzi, hogy ez esetben a hitelező az összes korábban lejárt kamatok és tőketörlesztő részletek megfizetését is követelheti.

Egyéb érdemleges változás nem említhető fel és egy-két kivételtől eltekintve, az eddigi rendelkezések a korábbi rendelet

szövegének szószerinti átvételével ismételtetnek, ami lényegesen megkönnyíti a tájékozódást és áttekintést és remélhetőleg a jövőben is követtetni fog. H.

A m. kir. ministeriumnak 224/1915. M. E. számú rendelete.

Ötödik moratoriumi rendelet.*

2. § 4. és 5. bekezdése:

Halasztás alá nem eső olyan váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely 1915. évi április hó 1. napja előtt jár le, a fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatti óvás felvételének legkésőbb a lejáratától számított két hónap elteltét követő két köznap alatt kell történnie s ha ez a határidő 1915. évi április hó 3. napja előtt telnek le, legkésőbb 1915. évi április hó 3. napján. Ugyanezen idő alatt történhetik halasztás alá nem eső váltónál a névbecsülési fizetés végetti bemutatás.

Az előbbi bekezdésben említett papírok tekintetében az 1876: XXVII. t.-cz. 40. §-ában meghatározott letétel joga az elfogadót a lejáratot követő két köznap elteltével illeti meg. Ugyane papírok tekintetében bármelyik előző követelheti, hogy a papír birtokosa a papírt lejárat után fizetés végetti mutassa be; ha a papír birtokosa a hozzá intézett felhívás vétele után ennek haladéktalanul nem tesz eleget, az ebből eredő kárért felelős.

4. § 18. és 19. pontja:

18. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kelt és 1914. évi október, november és december vagy 1915. évi január hóban lejárt váltón, kereskedelmi utalványon és közraktári jegyen alapuló tartozás tiz százaléka, amely tizszázalékos részletet az 1914. évi október és november hóban lejárt papírok után 1915. évi február hóban, az 1914. évi december, valamint az 1915. évi január hóban lejárt papírok után 1915. évi márczius hóban kell megfizetni, minden esetben az illető hónapnak azon a napján, amely számánál fogva a lejárat napjának megfelel és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján;

azon tartozások tekintetében, amelyek után a negyedik moratoriumi rendelet 4. §-ának 18. pontja értelmében 1915. évi január hóban tiz százalék volt fizetendő, az 1915. évi április hóban fizetendő részlet nagyságát a m. kir. ministerium kellő időben kibocsátandó rendelettel fogja meghatározni;

a negyedik moratoriumi rendelet 4. §-ának 18. pontjában és a jelen pont 1. bekezdésében említett részletekre vonatkozó kereset vagy visszkereset fenntartása végett a törvény értelmében szükséges bemutatás mindaddig megtörténhetik, amíg a bemutatásra rendelt határidő a tartozás fennmaradó hátraléka tekintetében is le nem telt; ugyanez áll megfelelően az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 448. §-ának 2. bekezdésében megszabott harmincz napi határidőre nézve; a fizetendő részlet tekintetében a kereset vagy visszkereset fenn-

* A korábbi rendeletről eltérő szövegrészek dült betűvel vannak jelezve.

tartása végett törvényben előirt óvás felvételére — a látra és a lát után bizonyos időre fizetendő papírok kivételével — nincs szükség; a netalán mégis felvett óvás hatályos ugyan, de annak költségeit csak abban az esetben kell megtéríteni, ha a papírból kötelezettek valamelyike külföldön lakik; ha a kötelezett a bemutatás megtörténtét tagadja, a bizonyítás terhe őt illeti; a visszkeresetre jogosult hitelező a fizetendő részlet után számított váltódíjat abban az esetben is követelheti, ha a fizetés végett bemutatott papírt nem óvatoltatta az előzők értesítésére nézve az 1876: XXVII. t.-cz. 45—47. §-ait abban az esetben is megfelelően kell alkalmazni, ha a birtokos a papírt fizetés hiánya miatt nem óvatoltatta; az utóbbi esetben az értesítést a bemutatás után tizenöt nap alatt kell teljesíteni; a 2. § utolsó bekezdésének rendelkezései megfelelően ide is kiterjednek azzal a módosítással, hogy a lejárat napja helyébe az a nap lép, amelyen a tartozás részlete a negyedik moratoriumi rendelet 4. §-ának 18. pontja vagy a jelen pont 1. bekezdése szerint fizetendő;

a váltóbirtokos köteles a részfizetés tényét és hogy az mikor és kinek részéről történt, a váltóra feljegyezni; a váltókötelezett követelheti, hogy neki a részfizetésről a váltó másolatán nyugtatvány adassék; a fizetési visszkeresetnek alávetett váltókötelezett ezenfelül az egész váltóösszeg tekintetében hatályosan felvett óvás hiteles másolatának vagy az 1914. évi július hó 31. napja után a részfizetés nemteljesítéséről felvett eredeti óvásnak kiadását is követelheti; ha óvás nem vétetett fel, a váltóbirtokos a váltómásolatot, melyen a részfizetést nyugtatja, a váltókötelezett kívánságára és költségére hitelesíteni köteles; az Osztrák-Magyar Banknak a váltómásolatra vezetett tanúsítása a váltómásolat hitelesítését pótolja; mindezek a szabályok a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre is megfelelően állanak;

a jelen pont rendelkezései nem terjednek ki azokra a kötelezetteknek, akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyenek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Bereg, Máramaros, Sáros, Szatmár, Szerém, Ugocsa vagy Ung vármegye, vagy Zemplén vármegye, vagy Szatmár-Németi törvényhatósági joggal felruházott város, vagy Zemun város területén van;

19. azzal szemben, aki az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón a moratorium alól részben vagy egészen kivett tartozás okából vállalt váltói kötelezettséget, a váltóbirtokos, akinek javára az említett köztörvényi tartozás fennáll, a váltón alapuló követelést ugyanabban a mértékben érvényesítheti, amely mértékben az említett köztörvényi tartozás a moratorium alól ki van véve; a 18. pont 3. és 4. bekezdésében foglalt rendelkezések a moratorium alól részben kivett váltók tekintetében itt is állanak; a jelen pont szabályai a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre megfelelően szintén kiterjednek.

5. § utolsó bekezdés:

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltónak, kereskedelmi utalványnak, közraktári jegynek (zálogjegyek) és csekknek lejártától folyó kamatok iránti követelés fenntartása és érvényesítése tekintetében a 4. § 18. pontjának 3. és 4. bekezdésében szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Az új polgári perrendtartás 317. § 3-ik pontjának befolyása a bekebelezés alapjául szolgáló magánokiratok alaki kellékeire.

A folyó évi január hó 1-én megjelent Közlöny „Közlemények” című rovatában az új polgári perrendtartásról többek között a következőket olvashatjuk: „A perenkívüli telekkönyvi ügyekre fennálló szabályok egyebekben érintetlenül maradnak. Így különösen nem érinti a Pp.-nak a teljes bizonyítékot képező magánokiratok kellékeit megállapító 317. §-a, a telekkönyvi rendeleteknek azokat a rendelkezéseit, amelyek a bekebelezés alapjául szolgáló magánokirat kellékeit határozzák meg.”

Ezek a sorok az új polgári perrendtartást életbeléptető 1912: LIV. t.-cz. 13. §-ából és ennek ministeri indokolásából vannak szószerint átvéve. Az 1912: LIV. t.-cz. 13. § utolsó bekezdése a következőképp szól: „A perenkívüli telekkönyvi ügyekre fennálló külön szabályok egyebekben érintetlenül maradnak.” Ehhez a ministeri indokolás a következő magyarázatot fűzi: „A perenkívüli telekkönyvi ügyekben fennálló külön szabályokat a polgári perrendtartás egyebekben nem érinti. Így különösen nem érinti a polgári perrendtartásnak a teljes bizonyítékot képező magánokiratok kellékeit megállapító 317. §-a a telekkönyvi rendeleteknek azokat a rendelkezéseit, melyek a bekebelezés alapjául szolgáló magánokirat kellékeit határozzák meg.” (81.—83. §§.)

A ministeri indokolásból tehát az következne, hogy, — bár az új Pp. 317. § 3. pontja szerint az írni nem tudó által kézjeggyelt okirat csak akkor bír teljes bizonyító erővel, ha a kézjegy bíróság vagy közjegyzőileg hitelesítve van, a bekebelezés alapjául szolgál akkor is, ha a kézjegy hitelesítve nincs. Úgy látszik, hogy a ministeri indokolás megfeledezett az új Pp. 317. § 3. pontjában írt lényeges újításról, mert másképp nem lehetne megérteni azt, hogy akkor, amidőn az írástudatlan által kötött jogügyletről szóló okirat kellékeit, hogy a perben teljes bizonyítékul szolgáljanak, óvatosságból és a visszaélések meggátlása miatt, szűkebb keretek közé szorítja; ugyanakkor a nyilvánkönyvi jogok szerzése és megszüntetésének alapjául szolgáló magánokiratoknál meghagyja a tágabb kereteket.

Véleményem szerint a ministeri indokolás az új Pp. 317. § 3. pontjával szemben meg nem állhat. Hogy ezen álláspontomat

beigazoljam, tekintettel arra, hogy hazánkban kétféle telekkönyv rendtartás van érvényben, mindkettő hatályosságának területén lévő szabályokat össze kell egyeztetnem az új Pp. szabályaival.

Mint erdélyi ember szűkebb hazámat helyezvén előnybe, lássuk tehát elsősorban, hogy ott, ahol az 1870. február 5-én 264. eln. számú igazságügyministeri rendelettel életbeléptetett, úgynevezett erdélyi telekkönyvi rendtartás van érvényben, az új Pp. 317. § 3. pontja erre milyen befolyást gyakorol? Az erdélyi részekben érvényes telekkönyvi rendtartás 67. §-a a következőképp szól: „Bekebelezések és előjegyzések csak oly eredeti okiratok alapján történnek, melyek azon fél irányában, aki ellen a bejegyzés eszközöltetik, a polgári törvénykezési rendtartás határozatai szerint bizonyító erővel bírnak.”

Az új Pp. 317. §-ának 3. pontja szerint pedig, ha a magánokirat írni nem tudó egyéntől ered, az teljes bizonyító erővel csak akkor bír, ha az írni nem tudó kézjegye az okiraton bíróság vagy közjegyzőileg hitelesítve van.

Ezen két szakasz világos rendelkezéseinek egymásmellé tétele, azt hiszem, semmi kétséget sem hagy fenn aziránt, hogy az erdélyi részekben az új Pp. életbeléptetésétől kezdve a telekkönyvi bekebelezések alapjául szolgáló magánokiratokon az írni nem tudók kézjegyét hitelesíteni kell, mert ellenkező esetben a bekebelezés el nem rendelhető.

Azok, akik ennek helyességét kétségbe vonni érdekükben áll, a Pp. 319. §-ára hivatkoznak, mely szerint: „Azokat a különös törvényes rendelkezéseket, amelyek a jogügyletek alaki érvényességére vonatkoznak, ez a törvény nem érinti”, s úgy okoskodnak, hogy miután a telekkönyvi rendtartás 82. §-a az okirat alaki kellékeit előírja s ennek c) pontjában a hitelesítés nem foglaltatik, ennél fogva a Pp. 317. §-ának 3. pontja a telekkönyvi bekebelezés alapjául szolgáló magánokiratokra nem vonatkozhatik.

E tekintetben csak azt kívánom felhozni, hogy a Pp. 319. §-a *különös törvényes rendelkezésekről* beszél, melyek alatt azokat az életbeléptetett törvényeket érti, melyeknél a bizonyító erőt több vagy kevesebb alakszerűséghez kötik. (Ilyenek az 1876. évi XVI. t.-cz., az 1879: XXX. t.-cz., az 1899: XXXVII. t.-cz., az 1874: XXXIV. t.-cz. 54. §-a, az 1875: XXXVII. t.-cz. 468. §-a, az 1886: VII. t.-cz. 22., 23. §-a stb.) Azonban a telekkönyvi rendtartás e különös tör-

vényes rendelkezések közé annál kevésbé lehet számítani, mert az nem törvényen, hanem csupán ministeri rendeleten alapul.

Kizárja azonban ezt az okoskodást az úgynevezett erdélyi telekkönyvi rendtartás 67. §-a, mely feltétlenül megkívánja, hogy a bekebelezés alapjául szolgáló okirat a polgári törvénykezési rendtartás szabályai szerint legyen kiállítva.

Ha tehát fenti okoskodást fogadnók el, úgy előállna az az eset, hogy az úgynevezett erdélyi telekkönyvi rendtartás 67. §-a teljesen ellentétben állna a 82. § c) pontjával, holott a bekebelezés alapjául szolgáló magánokiratok megítélésénél elsősorban a 67. § rendelkezései tartandók szem előtt, melyek eddig teljes összhangban voltak az 1868: LIV. t.-cz. 167. §-ával és ez a telekkönyvi rendtartás 82. §-ával. Az a körülmény tehát, hogy az 1868: LIV. t.-cz. 167. §-a helyébe az új Pp. 317. §-a lépett, az erdélyi telekkönyvi rendtartás 67. §-ára megváltoztató befolyással nem lehetett, hanem igenis megváltoztató befolyása lett a 82. § c) pontjára, mely eddig a kézjegyek bírói vagy közjegyzői hitelesítését az 1868: LIV. t.-cz. 167. §-ának rendelkezéseivel egyértelműen nem kívánta meg.

Az elmondottak után tehát, véleményem szerint, ott, ahol az úgynevezett erdélyi telekkönyvi rendtartás van érvényben, a bekebelezés alapjául szolgáló okiraton az írni nem tudó kézjegyet bíróilag vagy közjegyzőileg feltétlenül hitelesíttetni kell s ez oly lényeges kellékét képezi a magánokiratnak, mely nélkül a bekebelezés meg nem adható.

Lássuk már most, hogy ott, ahol az 1855. december 15-én kelt igazságügyministeri rendelettel életbeléptetett telekkönyvi rendtartás van érvényben, feltétlenül szükséges-e, hogy a bekebelezés alapjául szolgáló magánokiraton az írni nem tudó kézjegye hitelesítve legyen.

Ezen kérdés megvilágítása céljából szükségesnek tartom előrebocsátani, hogy ott, ahol a törvény formát, alakszerűséget követel, ennek háromféle hatályt tulajdoníthat: érvényességi, bizonyítási és kereshetőségi hatályt. A törvényből mindig tájékozást nyerünk az iránt is, hogy a formának mily hatályt kíván tulajdonítani. A formai kellék rendeltetése az, hogy az idegen akaratnak befolyását távol tartsa a kényszerítéstől, elváltoztatástól, hamisítástól megóvja, hogy az egyén valódi akaratának szolgáljon biztosítékul.

Ezt czélozza a Pp. 317. § 3. pontja is, amint annak indoklásából is kitűnik, mely szerint: „Az írni nem tudó egyének tekintetében még nagyobb óvatosság szükséges és a visszaélés könnyűsége igen nagy. Az a nehézség, amibe a hitelesítés kieszközlése kerül, a visszaélések meggátlására s a jogbiztonság védelmére irányuló törekvéssel szemben figyelembe nem vehető. A 317. §-ban előirt kellékek szerint kiállított okirat teljes bizonyítékul szolgál arra nézve, hogy kiállítójuk az abban foglalt nyilatkozatokat magáévá tette, ami annyit jelent, hogy a kiállító a nyilatkozatot a saját nyilatkozatának elfogadja és magával szemben irányadónak kívánja tekinteni.“ A Pp. 317. §-a tehát az abban előirt alaki kellékeknek érvényességi és bizonyítási hatályt tulajdonít, miként ugyanilyet tulajdonított az 1868: LIV. t.-cz. 167. §-a is az abban előirt alaki kellékeknek.

Az 1855-iki igazságügyministeri rendelettel kibocsátott telekkönyvi rendtartás nem intézkedik olyan világosan, mint az erdélyi telekkönyvi rendtartás arról, hogy a bekebelezés alapjául szolgáló okiratok a polgári törvénykezési rendtartás határozatai szerint bizonyító erővel kell birjanak, mert a 67. § csak azt írja elő, hogy: „Bekebelezések és előjegyzések csak eredeti okiratok alapján történnek.“ A magánokiratok alaki kellékeiről pedig ezen rendtartás 82. §-a intézkedik s ezért látszólag úgy tűnik fel, mintha a Pp. 317. §-ának 3. pontjában írt hitelesítés ezen telekkönyvi rendtartás területén a bekebelezések alapjául, szolgáló magánokiratokon nem képez feltétlen alaki kelléket.

Az új Pp. 317. §-ának megalkotásánál azonban a törvényhozó akarata arra irányult, hogy az írni nem tudó egyének által kötött írásbeli jogügyleteknél az eddig tapasztalt visszaéléseknek elejét vegye és a fokozott óvatossággal azon igyekezzen, hogy az okirattól az írni nem tudó valódi akarata tükröződjék vissza. Ezért kívánja a hitelesítést, mely alkalommal az 1886: VII. t.-cz. 27. §-a szerint a hitelesítő személy az okiratot felolvasni, az okirat értelméről és következményeiről az illető felet felvilágosítani köteles.

Ha tehát írástudatlan fél jogügyletet köt s azt írásba foglaltatja, az erről szóló okirat alakilag jogérvényes csak akkor lesz, ha az az új Pp. 317. § 3. pontja szerint van kiállítva. Mivel pedig az okiratok jogérvényességét a telekkönyvi rendtartás 68. és 69. §§-ai alapján meg kell vizsgálni és mivel a telekkönyvi

rendtartás 83. §-a szerint: „Ha bizonyos okiratok jogérvényességére a tartalom vagy alak tekintetében még más kellékek is vannak kiszabva, úgy azoknak ezen kellékekkel is ellátva kell lenniök, hogy a bekebelezés alapjául szolgálhassanak;“ ennél fogva nyilvánvaló, hogy ezen telekkönyvi rendtartás hatályosságának területén is a bekebelezés alapjául szolgáló magánokiratokon az írástudatlan kézjegyet hitelesíttetni kell, mert ezen kellék hiánya esetén — alaki érvényességi kellék lévén — a bekebelezés el nem rendelhető.

Azok a kartársak, kik olyan vidéken laknak, hol az írástudatlanok nagyobb számban vannak, tudják leginkább méltányolni az új Pp.-nek ezen újítását, mert eltekintve attól a csekély jövedelemtöbblettől, mely a hitelesítéssel jár s mely a végzett munkával koránt sem áll arányban, kilátás nyílik arra, hogy a felek látván, miszerint okirataikat a körjegyző vagy ügyvéd a körjegyző közbejövetele nélkül elkészíteni nem képes, az okirat elkészítésével is a körjegyzőt fogják megbízni. Nagy előnye ez újításnak az is, hogy a zugírászkodást nagy mértékben megakadályozza és legnagyobb előnye az, hogy a népet reákényszeríti az írni és olvasni tanulásra.

Előreláthatólag igen sok helyen vagy ki fogja kerülni a telekkönyvi referensnek figyelmét ez az újítás, vagy az 1912: LIV. t.-cz. 13. §-ának ministeri indokolására támaszkodva, a kézjeggyel ellátott, de nem hitelesített magánokiratok alapján is a telekkönyvi bekebelezést vagy törlést el fogja rendelni, minek következménye egy helytelen és ingadozó joggyakorlat lábrakapása lesz.

Nemcsak anyagi érdekünket mozdítjuk elő, hanem hazafias kötelességet is teljesítünk, midőn erre a körülményre az illetékes közegek figyelmét felhívjuk és a helytelen joggyakorlatot megakadályozni igyekszünk.

Dr. Lukács Izsó
topánfalvi kir. körjegyző.

Felsőbirósági határozatok.

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

41. V. N. I.-né és V. N. I. I. r. alperes közös végrendeletet létesítettek, melyben a peres ingatlanokról úgy intézkedtek, hogy azokban 3 gyermekök örökösödjenek, s I. r. alperes eltérve a közös végrendelettől, neje halála után ingatlanait egyik fiára, a II. r. alperesre ruházta át, holott azok a közös végrendelet szerint mind a három gyermeket illették.

Kétségtelen ugyan, hogy I. r. alperes is elfogadván a közös végrendeletet, attól eltérő végintézkedést nem tehet és felperessel, mint végrendeleti örökösrel szemben az ingatlanok elidegenítése hatállyal nem bír. Felperest az ajándékozási szerződés hatálytalanítása és a II. r. alperes tulajdonjogának eredeti érvénytelenség címén való törlése iránti keresetével mégis el kellett utasítani. Felperes ugyanis csak az I. r. alperes halála után érvényesítheti jogait, mert csak az örökség megnyílta után állapítható meg, hogy egy hagyatékban kit, milyen jogcímen illet meg az örökség. Nem támadhatja meg a szerződést a felperes azért sem, mert I. r. alperes haláláig merülhetnek fel olyan körülmények, melyek I. r. alperest feljogosítják, hogy noha a közös végrendelet egyébként vissza nem vonható és ajándékozással nem csorbítható, a közös végrendelet intézkedéseit hatálytalanította.

A tulajdonjog törlését célzó kereseti kérelem már azért sem helytálló, mert ilyen keresethez a telekkönyvi rendtartás 148. §-a alapján csak a telekkönyvi jogaiban sértett félnek v. jogutódainak van joga, már pedig felperes sohasem volt az átruházott ingatlanok telekkönyvi tulajdonosa, de a telekkönyvi tulajdonos életben lévén, annak jogutódjaként sem szerepelhet. A kereset nem volt mint praejudiciális kereset sem elbíráható, mert az anyagi jog szerlnt az ily örökségi igények biztosításának helye nincsen. (Curia 5557/913. sz.)

*

42. Ebben a végrendeletben a házastársak haláluk esetére egymásnak kölcsönösen előnyöket juttatnak ugyan, de egyébként mindegyik házastárs külön önállóan rendelkezik az ő vagyonáról saját rokonai javára. Ezekben a rendelkezésekben tehát nincs olyan rendelkezés, amelyből azt lehetne megállapítani, hogy egyik házastárs sem rendelkezett volna úgy, ha a másik házastárs nem olyan rendelkezést tett volna, amilyent tett. Nem lévén ezek szerint a

közös végrendeletben egymástól függő (correspectiv) rendelkezés, özv. K. Pálné, habár korábban elhalt férje után a közös végrendeletben neki juttatott vagyoni előnyöket elfogadta, ezáltal nem vesztette el a jogát ahhoz, hogy a közös végrendeletben tett rendelkezéseitől eltérő új végrendeletet tehessen. (Curia 1914. május 20. 3794/1913. P. sz.)

*

43. Biztosítás iránti keresetüket a felperesek arra alapították, hogy alperes az első nejevel közösen alkotott A) alatti végrendeletben saját vagyonára a felpereseket rendelte örökösöknek, neje halála után azonban azt a végrendeletet visszavonta és más javára újonnan végrendekezett, amihez a korábbi végrendelet kölcsönös volta miatt állítólag joga nem volt, hogy vagyonát zálogjogokkal, állítólag valótlán követelésekkel is, tetemesen megterhelte és mindezekkel a felpereseknek a közös végrendeletből származó jogait veszélyezteti s azok érvényesítését megghiúsítani törekszik. A felpereseknek azonban a fenti alapon biztosítás követeléséhez joguk nincsen; mert biztosításnak csak érvényes követelés vagy jog létezése esetében van helye, ilyen követeléssel vagy joggal pedig a felperesek az alperessel szemben ezidőszerint nem bírnak. A felpereseknek az A) alatti végrendeleten alapuló minden joga és követelése ugyanis csak alperes halálával nyilhatik meg és ezért őket mindaddig, míg az alperes életben van, annak vagyonára a végrendelet alapján semmi jog vagy követelés meg nem illeti, ebből pedig önként folyik, hogy a felperesek örökösödési jogával kapcsolatos összes kérdések is, tehát úgy az, hogy a fent említett közös végrendelet kölcsönös-e, azaz a felperesek állítása szerint bizonyos szerződéses jelleggel bír-e s attól az alperes jogosan elállhatott-e, valamint az is, hogy alperes végrendelet által a saját vagyona felett való rendelkezésben korlátozva volt-e és mennyiben, csak az alperes halála után lehetnek elbírálás tárgyai és a felperesek ezekből származó esetleges jogaikat és követeléseiket csak akkor érvényesíthetnék. (Curia 1914. március 26. 5634/1913. P. sz.)

*

44. Ha az egyik szerződő fél a másik szerződő félnek tévesztő vagy tévedésben tartó ténykedése nélkül volt tévedésben, ez a tévedés nem vonhatja maga után a szerződés érvénytelenítését, mert az ügylet létesítésénél az egyik fél tévedése, ha azt nem a másik fél idézte elő, az ügylet hatályára egymagában véve rendszerint nincs befolyással, s mert az akarat nyilvánításának érvénytelenítésére nem elegendő az egyszerű tévedés, hanem a menthető tévedés kimutatása szükséges; az okiratot kiállító fél pedig a tévedés kifogását nem érvényesítheti, ha állított tévedésének egyedül ő volt az oka, vagy máskülömben a rendes gondosság kifejtése mellett a tévedés elke-

rülhető lett volna. Felperes az ügylet megkötésénél volt tévedését arra alapítja, hogy az apja vagyoni helyzetét nem ismerte, azt apja vele sohasem közölte s mástól sem volt felvilágosítva s ezen körülményben rejlő tévedése szülte azt, hogy 200 K kifizetése ellenében öröklési igényéről lemondott anélkül, hogy várható öröksége mennyiségéről tájékozódva lett volna. Annak megjegyzése mellett, hogy az öröklésről való lemondás akkor is érvényes, ha ellenérték nélkül történik, s hogy egymagában véve az, hogy az örökségről való lemondásért fizetett ellenérték kevés, a tévedés, vagy épen a menthető tévedés fennforgását nem bizonyítja; felperes tévedését, ha az valónak is vehető, hogy tévedésben volt, az ügylet hatálytalanítását eredményezhető menthető tévedésnek nem lehet tekinteni; annál kevésbé lehet elfogadni azt, hogy az apja vagyoni helyzetét nem ismerte, mert nem állította, hogy az ügylet megkötése előtt apjától vagy az alperestől felvilágosítást kért volna s mert az ügyletet nem is a saját lakóhelyén, hanem az apja lakóhelyén illetékes közjegyzőnél kötve meg, módjában állott volna akár a család körében, akár a helyi előjárósághoz fordulva, tájékozást szerezni. (Curia 1914. április 21. 3105/1913. P. sz.)

*

45. Felperes keresetében azt kéri, hogy az örökhagyó végrendeletében egy a rokonsághoz tartozó leány neveltetésére tett, az alperesek kezelése alatt álló 12.000 koronás alapítványnak az örökhagyó halála napjától folyó kamatjövödelme, vagyis 2683 korona 96 fillérnek megfizetésében az alperesek elmarasztaltassanak, mert az alapítólevél igazolása szerint az alapítványi tőkéhez csatoltattak. Az előadottak szerint felperes keresete az alapítványi tőke ama kamatának kifizetésére irányul, amely kamat a kormányhatóságilag megerősített alapítólevél értelmében tőkésített, ami által végeredményben az a kérdés nyerne eldöntést, hogy alperesek a kamatot nem az alapító végrendeleti intézkedéseinek megfelelően használták fel és hogy ennek folytán az a kamat elvonatott-e a rendeltetésétől vagy sem. A keresetnek e tárgyához képest az a tulajdonképeni jogalapja, hogy az alperesek az alapítványt nem az alapító akarata értelmében használván föl, az alapító akarata és szándéka nem teljesítették. A kereset emez alapjának elbírálása azonban az 1751:XXI. t.-cz. és az 1895:XLIII. t.-cz. 20. §-a értelmében nem a polgári bíróságok hatáskörébe, hanem Ő felségének az illetékes minister útján gyakorolható főfelügyeleti jogkörébe tartozik, a kereslet tehát polgári peruton nem érvényesíthető s abban a polgári bíróságok nem járhatnak el. Az előadottnál fogva mind a két alsóbírósi végzés megváltoztatása mellett az alperesi hatásköri kifogásnak helyt adni kellett. (Curia 1914. augusztus 17. 1276/P. sz.)

*

46. Azon igénynek semmiesetre sincsen jogszerű alapja, hogy csupán azért, mert a felfolyamodó az örökhagyónak a hitelezője, az ő későbbi foglalással szerzett zálogjoga megelőzze az örökösök hitelezőinek korábbi foglaláson alapuló zálogját. Ezt az elsőbbségi igényt a kir. Curia annál kevésbé ismerhette el, mert még a hagyatéki tárgyakra nézve is az a jogszabály áll, hogy mihelyt az örökösök azokra nézve az osztályt megejtették, vagy azokat különben szabályszerűen birtokukba vették, az azokra ezután foganatosított végrehajtási foglalásokkal szerzett egyes zálogjogok a foglalások rendjében sorakoznak, akár az örökhagyónak, akár az örökösnek a hitelezője javára történtek az egyes foglalások; — amint ez a jogszabály a telekkönyvi rendeletek 72. §-ának 3. bekezdésében is kifejezésre jutott. (Curia 1914. október 20. 93. sz.)

*

47. Minthogy a kir. Curia 79. sz. döntvénye szerint a végrendelet nélkül elhalt anya hagyatékára nézve a törvénytelen gyermekeknek, törvényes leszármazók létezése esetében is van törvényes öröklési joga, minthogy a törvényes lemenőknek öröklési joga a képviselő elvénél fogva mindarra kiterjed, ami öröklés esetén szülőjüket illette volna: kétségtelen, hogy a törvénytelen gyermeket megillető öröklési jog az anyának az ő (az anya) elhalálása idejében már megvolt hagyatékát illetően a törvénytelen gyermek törvényes lemenőire száll át akkor is, ha a törvénytelen gyermek halála az anyáét megelőzi. (Curia 1914. február 25. 2553/1913. P. sz.)

*

48. Az érvényes házassági frigyén alapuló hitvestársi öröklésre való igény csak akkor enyészik el, ha a házasság jogerejűleg felbontatott; és a hitvestársi öröklést sem az állandó különélés, sem az életbenmaradt házastársnak vétkeisége meg nem szünteti. (Curia 1914. március 31. 2649/1913. P. sz.)

*

49. Az A) alatti megtámadott szerződésben felperes vagyonának egyes részére alperesekkel örökösödési szerződést is kötött, s az ilyen szerződés is vastag hálátlanság miatt felbontható; továbbá az ajándékozási szerződés érvénytelenítésére nemcsak a kereset beadásakor felhozott okok, hanem a később bekövetkezett tények is, ha egyébként a vastag hálátlanság megállapítására alkalmasak, figyelembe veendő, s végre az elsőrendű alperes

bűnösségét megállapító büntető ítéletben megállapított tényállás mindaddig a polgári eljárásban irányadó, míg a bűnügyi ítéleti tényállás újabb büntető ítélettel hatályon kívül helyezve nincs, már pedig a büntető bíróság által megállapított tényállással meg van állapítva, hogy az elsőrendű alperes felperest testi épségében súlyosan bántalmazta, ez a súlyos bántalmazás a vastag hálátlanságnak felel meg. (Curia 1914. április 16. 4146 sz.)

*

50. Az A) alatti közokirattal bizonyítva van, hogy az alperes a n-i 9384. sz. telekjegyzőkönyvben felvett négy hold szántóföldjének felét hitbér címén ruházta át a felperesre s a felperes ezt ily címen fogadta el. A jogcím határozott megjelölése mellett nem vehető figyelembe az okiratnak ama kitétele, hogy az alperes ajándékol adta a földet; mert az írott hitbér maga is a házastársi hűségért ígért ajándékozást jelent, ez tehát közönséges ajándékozásnak annak kevésbé minősíthető, mert az ingatlan nem adatott a felperes birtokába, amennyiben a felperes végiratában beismeri, hogy az ügylet megkötése idején a szántóföld haszonbérbe volt adva s a haszonbért az eladásig terjedő időre az alperes kezelte fel; ily körülmények közt a felperes tulajdonának bekebelezésére adott engedélyt csupán a felperes biztosítását célzó intézkedésnek kell tekinteni. Azáltal, hogy a peres felek a szántóföldet közös beleegyezéssel egy harmadiknak eladták, a hitbérre vonatkozó jogviszony csak annyiban változott, hogy a hitbérül lekötött ingatlan helyébe annak eladási ára, az ingatlan jövedelme helyébe az eladási ár kamata lépett. A hitbérre vonatkozó jogszabályok értelmében a nő hitbérét csak a házassági viszony megszűnte után és az esetben igényelheti, ha arra időközben érdemtelenné nem vált, mely körülmény ezidőszert fenn nem forog, mert nincs bizonyítva, hogy a felek különélésére a felperes szolgáltatott okot. Ezekből következik, hogy a felperes a hitbérét helyettesítő 2700 K felvételére még nincs jogosítva; a kamat élvezete az alperest illeti ugyan, ki azonban a tőkét a felperes részére biztosítani köteles. E célra az alperes által birói letétbe helyezett 2700 K tőke volt kijelölendő, mert ezt a pénzt az alperes oly kérelemmel helyezte letétbe, hogy az neki pernyertesség esetén adassék vissza s ezzel beleegyezettnek tekintendő abba, mikép az a pénz ellenkező esetben a felperes követelésének biztosítására, esetleg kielégítésére szolgáljon. (Curia 1914. május 28. 4547/1913. P. sz.)

*

51. Az örökhagyó akként rendelkezett, hogy összes ingó vagyonát a fia, az alperes adja el, kivéve mit a maga javára

megtartani óhajt, s a befolyandó vételárat ossza fel egyenlő arányban a felperesek között, akiknek az örökhagyó ezt a vételárat tulajdonjoggal hagyományozza. Ebből a rendelkezésből az tűnik ki, hogy az örökhagyó a felpereseknek nem hagyott ingóságokat természetben, hanem csak eladandó ingóságainak vételárát hagyta, tehát készpénzt kívánt részükre juttatni és pedig olyan készpénzt, amely az ingók eladásából folyik be; ebből következik, hogy bár az örökhagyó az összes ingó vagyont kifejezést használja, e rendelkezés mégse vonatkozik azokra a dolgokra, amelyek a közönséges életben abból a célból, hogy készpénzzé tésse-nek, nem eladás tárgyai, vagy amelyek a rendes forgalomban a készpénzt helyettesítik; végül amelyeket mint értéktárgyakat a mindennapi életfelfogás a közönséges értelemben vett ingók közé nem sorol; nem vonatkozik tehát a hagyatékban lévő készpénzre, betétekre, folyó számlán alapuló s más követelésekre és az érték-papirokra, valamint az ékszerekre és drágaságokra sem.

Hiányozván a rendelkezésből a részesítés mértékének meghatározása, az általános magyarázati szabálynál fogva az egyenlő részesedést kell alapul venni olyan módon, hogy az ingók fele-része az alperest, másik felerésze pedig egymásközt egyenlő arányban a felpereseket illeti, és pedig a végrendelet értelmében akként, hogy az alperest illeti meg a választás joga. (Curia 1914. május 27. 5956. sz.)

*

52. Állandóan követett birói gyakorlatunk értelmében halál- esetre szóló rendelkezésen alapuló elidegenítési és terhelési tilalom utóörökösnevezést csak abban az esetben foglal magában, ha az meghatározott személy javára szól, mert csupán ilyenmü intézkedés-nek tulajdonítható az a jogi hatály, hogy az örökösre szálló vagyont annak halála után a kijelölt harmadik személyre maradjon; de ily harmadik személy megnevezése nélkül s így rendszerint az örökös iránti gondoskodás célzatával rendelt elidegenítési és terhelési tilalom az öröklési jog szabályozása szempontjából jogi hatállyal nem bír, következésképp az örökösre ilyen tilalommal szállott vagyont nem a tilalmat létesítő örökhagyónak, hanem az örökös elhunytával ez utóbbinak hagyatékát képezi. (Curia 1914. november 10. 1922. sz.)

*

53. A végrendelet érvényessége vagy érvénytelensége csak a perben álló felekre nézve állapítható meg s arra nézve, aki a végrendeletet meg nem támadta, még az érvénytelen végrendelet is hatályban levőnek ismerendő. (Curia 1914. november 10. 2001. sz.)

*

54. Az örökhagyó az utóörökös személyének kiválasztását az örökösre is bizhatja, ha megjelöli azok körét, kik közül az utóörököst ki kell választania. Az utóörökös kiválasztása ily esetben nemcsak végrendelettel, hanem másnemü rendelkezéssel is történ-hetik. (Curia 1914. április 22. 594/1914. P. sz.)

*

55. Az a vagyonérték, melyet a szülő leányának és e leánya férjének, vagyis a vejének ajándékozott, a szoros családi kapcsolatra tekintettel, az állandó birói joggyakorlat szerint, a leány mint szükségörökös köteles részébe egészen beszámítandó. (Curia 1914. május 6. 4537. sz.)

*

56. Ha az államkincstár ellen perre utasított öröklési igénylők a perben bizonyították ugyan, hogy az örökhagyóval öröklési kap-csolatban álló oldalrokonok, de azt kételyt kizárólag nem mutatták ki, hogy az örökhagyónak ő náluk közelebbi oldalrokonai nin-csenek, a felperesek örökösödési joga helyett a kincstárral szemben csak azt lehet megállapítani, hogy a hagyaték tekintetében szálló-mányi jog esete nem forog fenn. (Curia 1914. márczius 10. 599/1914. P. sz.)

*

57. A hagyatékhoz tartozó jogosítványokat az öröklésre hivat-taknak bármelyike birói uton keresheti és a keresetet abból az okból, mert az öröklésre hivatottak mindnyájan perben nem állanak, elutasítani nem lehet, hanem ennek a következménye csak abban állhat, mikép, ha a bíróság úgy fogná találni, hogy a keresetbe vett jog az alperessel szemben örökhagyót és ő utána az örökös-öket megilleti, a bíróság elutasítja felpereseknek azt a kérelmét, mikép a keresetbe vett jogra nézve az örökösöket egymásközött megillető arány is az ítéletben meghatározottassék. (Curia 1914. szept-ember 15. 796. sz.)

*

58. Jogszabály, hogy szülők és gyermekek közötti vagyont-átruházás visszteher nélkülinek tekintendő még azon esetben is, ha az átruházás adásvételi szerződésnek címzett okirattal történik és az okiratban a vételár felvételét elismeri is az átruházó, hacsak a vételár kifizetése másként nem igazoltatik. Az örökös a hagyatéki birtokostól a hagyaték hasznainak kiadását akkor is az örökség megnyíltától fogva követelheti, ha a hagyatéki birtokos a hagyatéki ingatlant az örökhagyónak érvénytelen végrendelete alapján vette birtokba. (Curia 1914. márczius 24. 2428/1913. P. sz.)

*

59. Az állandó bírói joggyakorlat szerint a megajándékozott közeli rokonok nem egyetemlegesen, hanem csak a nekik ajándékozott értékek arányában, s emellett a megajándékozott leszármazó csak a törvényes örökrészét meghaladó értékkel felelnek a kötelesrészért. (Curia 1914. április 21. 4232/1913. P. sz.)

*

60. A megajándékozott nem felelős az ajándékozó oly hitelezőjével szemben, aki az ajándéktárgyat az ajándékozónak hitelben adta el annak tudatában, hogy ez a tárgy nem az adós vagyonába olvad bele, hanem ajándékkul szolgál. (Budapesti tábla 1914. május 12. 269/1914. G. sz.)

*

61. A lakás használatának joga mint személyes szolgálmi jog önmagában véve bekebelezésre alkalmas jog, sőt csak bekebelezés által válik a telekkönyvezett dolog mindenkor tulajdonosával szemben dologi joggá, amiből következik, hogy a szerződéssel létesített dologi jog bekebelezését a jogosult akkor is szorgalmazhatja, ha a szerződés kötések nem is kívánta a dologi jogot bekebelezéssel biztosítani. Ugyanis a telekkönyvi biztosításnak egyszerű elengedése nem lemondás a bekebelezés később való követelhetésének jogáról, hanem egyszerűen csak a dologi jog biztosításának függőben tartása. (Curia 1914. május 14. 2923. sz.)

*

62. Az állandó bírói gyakorlat szerint a telekkönyv tartalmára alapított jogszerzés jóhiszeműsége nemcsak akkor van kizárva, ha szerző a szerzést a telekkönyv alapul vett tartalmának helytelenségét tudta, hanem akkor is, ha a helytelenséget ugyan nem tudta, de azt, mivel a fennforgó körülmények a telekkönyv helyessége iránti alapos kétségre okot adtak, tudnia kellett, nemtudása tehát csak az ő súlyos gondatlanságának az eredménye. (Curia 1914. június 16. 5681. sz.)

*

63. A visszavásárlási jog személyhez kötött jog, ezt a vevő beleegyezése nélkül más egyén, mint az eladó nem gyakorolhatja, következésképp e jog érvényesítése iránt sem indíthat más egyén keresetet. A visszavásárlási jog e forgalmi meghatározásából folyóan, ez a jog az eladó hitelezője által a végr. törv. 132. §-a alapján végérvényesen le nem foglalható. (Curia 1914. szept. 20. 33. sz.)

*

64. A joggyakorlat által elismert szabályok szerint a visszavásárlási jogot csak az illető ingatlanságnak eladója és csupán a maga részére tarthatja fenn, ellenben ezt a jogot harmadik személy javára kikötni, sem másra átruházni vagy átörökíteni nem lehet. (Curia 1914. október 6. 1558. sz.)

Közlemények.

Közgyűlések. A budapesti kir. közjegyzői kamara, az országos egyesület és a nyugdíjintézet 1915. február 21-én tartják meg folyó évi rendes közgyűléseiket.

*

Statisztika. 1913. év végén a közjegyzőségek száma 309, a kir. közjegyzők száma 306, a betöltetlen állások száma 3 volt. Az 1914. év folyamán 1 új állás szerveztetett (Nagysomkút); megürült 17 állás és pedig elhalálozás folytán 11, lemondás útján 1 és áthelyezéssel 5. Betöltendő volt tehát összesen 21 közjegyzőség. Kineveztetett 12 közjegyző, és pedig 5 közjegyzőhelyettes (Losoncz, Vágújhely, Galánta, Abádszalók és Módos) és 7 ügyvéd (Lippa, Szakolcza, Versecz, Apatin, Nezsider, Topánfalva és Zenta). Áthelyeztetett 5 közjegyző (Budapest IX. kerülete, Esztergom, Kisujszállás, Miskolcz és Pozsonyba). Maradt betöltetlen állás 4 (Kassa, Nagybánya, Nagysomkút, Besztercze). Az 1914. év végén tehát a közjegyzőségek száma 310, a kir. közjegyzők száma 306 volt.

*

Magyar közjegyzői okiratok végrehajthatósága Ausztriában. Az igazságügyminister a következő 74011/1914. I. M. X. számú leiratot intézte valamennyi közjegyzői kamarához:

Az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal és országokkal a kölcsönös jogsegély szabályozása tárgyában kötött és nálunk az 1914:XLII. törvénycikkbe iktatott szerződés 5. cikke értelmében végrehajtható közjegyzői okirat alapján végrehajtásnak csak akkor van helye, ha abban pénzre vagy más helyettesíthető dolgokra irányuló tartozás van megállapítva és mind a jogosítottnak, mind a kötelezettnek személye, a teljesítés jogalapja, tárgya és ideje szabatosan meg van határozva és egyúttal a kötelezett az

okiratban beleegyezett abba, hogy az okirat a tartozás tekintetében azonnal végrehajtható legyen. E rendelkezés szerint tehát avégből, hogy pénzre vagy más helyettesíthető dologra irányuló tartozást megállapító közjegyzői okirat Ausztriában is számíthatson végrehajthatóságra, a királyi közjegyzőkről szóló 1874:XXXV. t.-cz. 111. §-ában foglalt feltételeken felül az is szükséges, hogy a kötelezett a közjegyzői okiratban beleegyezését adja, hogy az okirat a tartozás tekintetében azonnal végrehajtható legyen. Ezt a feltételt Ausztriában megkövetelik a Magyarországon kiállított közjegyzői okiratokkal szemben is. Ha tehát a felek 1914. évi december hó 31. napja után oly közjegyzői okiratot kívánnak felvételni, amelyet esetleg Ausztriában is végrehajtatni akarnak, akkor az okiratba ezt a végrehajtási záradékot fel kell venni. Felhivom ennél fogva a királyi Közjegyzői Kamarákat, értesítsék a jelen rendelet másolatának megküldésével a területükön működő kir. közjegyzőket, hogy erre a körülményre figyelmeztessék azokat a feleket, akik 1914. évi december hó 31. napja után oly közjegyzői okiratot kívánnak felvételni, amelyet esetleg Ausztriában is végrehajtatni óhajtanak. A szóbanforgó rendelkezésnek az 1915. évi január hó 1. napja előtt kiállított közjegyzői okiratokra visszaható ereje nincs és ezt a végrehajtási jogsegélyszerződés 5. cikkének második mondata ekképen juttatja kifejezésre: „Helye van azonban végrehajtásnak végrehajtási záradékkal el nem látott közjegyzői okiratok alapján is, ha a szerződés életbelépése előtt keletkeztek és kiállításuk helyének törvénye szerint végrehajthatók.“ Budapest, 1914. évi december hó 20-án.

*

Uj közjegyzőség. A királyi igazságügyministernek 2521/1915. I. M. számú rendelete Nyirbátor székhellyel kir. közjegyzőség rendszeresítése tárgyában. Az 1874:XXXV. t.-cz. 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján és az 1874. évi december hó 17-én 4164. I. M. E. szám alatt (R. T. 182. sz.) kiadott igazságügyministeri rendeletnek, továbbá az 1893. évi január hó 14-én 39005/1892. I. M. szám alatt (I. g. Közl. II. évf. 38. l.) kibocsátott rendeletnek részben való megváltoztatásával a nyiregyházai királyi törvényszék területéhez tartozó nyirbátori királyi járásbiróság területére Nyirbátor székhellyel külön királyi közjegyzőséget rendszeresítek, amely a debreczeni királyi közjegyzői kamarához fog tartozni. E rendszeresítés folytán a nyiregyházai királyi közjegyzőség hatósági köre jelen rendeletem hatályba léptének napjától kezdve csupán a nyiregyházai, nagykállói és tiszalöki királyi járásbiróságok területeire fog kiterjedni. Ez a rendelet 1915. év április hó 1-én lép hatályba és az említett napig a nyirbátori királyi járásbiróság részéről a nyiregyházai királyi közjegyzőknek adandó megbízásokat ezek a királyi közjegyzők fogják teljesíteni. Budapest, 1915. évi január hó 15-én.

*

Személyi hírek. *Kálmán Antal* budapest X. kerületi, *Mezey Zsigmond* kir. tanácsos, *kulai* és *Toldy Béla* pécsi kir. közjegyzők elhaláloztak.

Dr. Heppes Béla kolozsvári kir. közjegyzői helyettes *Nagybányára* és *dr. Olsavszky Gyula* nagysomkuti gyakorló ügyvéd *Nagysomkutra* kir. közjegyzőkké nevezettek ki.

Dr. Angyal Béla mohácsi kir. közjegyző Pécsre helyeztetett át.